

Bedre muligheder for Alle

Høringsnotat

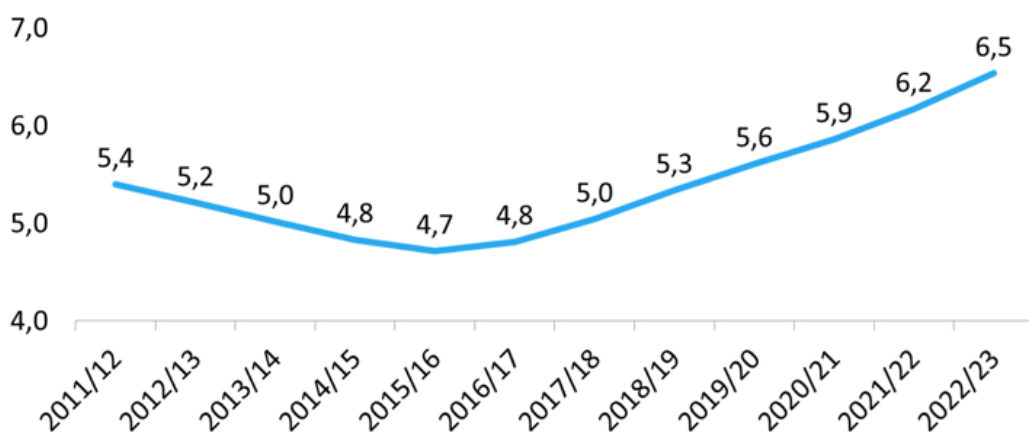
A. Hvordan går det med børn og unges muligheder i folkeskolen?

Vi segregerer flere og flere børn og unge fra fællesskabet i folkeskolen

Antallet af børn henvist til specialklasser har været stigende i en årrække – både nationalt og lokalt.

Kommunernes Landsforening (KL) lavede i 2020 en analyse af udviklingen i antallet af segregerede børn og unge i folkeskolen. Af figur 1 ses en stigning år for år siden skoleåret 2011/12.

Figur 1 KL's opgørelse af antal segregerede elever på landsbasis

I Odder Kommune ses samme tendens. Antallet af segregerede elever steget, selvom det samlede elevtal er faldet. Segregeringsgraden er steget fra 4,46 pct. i 2017/18 til 5,82 i 2022/23. Af de seneste visitationer for skoleåret 2024/25 kan vi se, at tendensen fortsætter.

Udviklingen i antal elever i segregerede tilbud i Odder Kommune over tid ses i figur 2. Det samlede antal specialklasseplaceringer er steget med 56 elever fra 2021/22 til 2024/25. Antallet af specialklasseplaceringer stiger, selvom der i samme periode er etableret flere tiltag med mellemformer.

Figur 2 Udviklingen i antal elever i segregerede tilbud i Odder Kommune

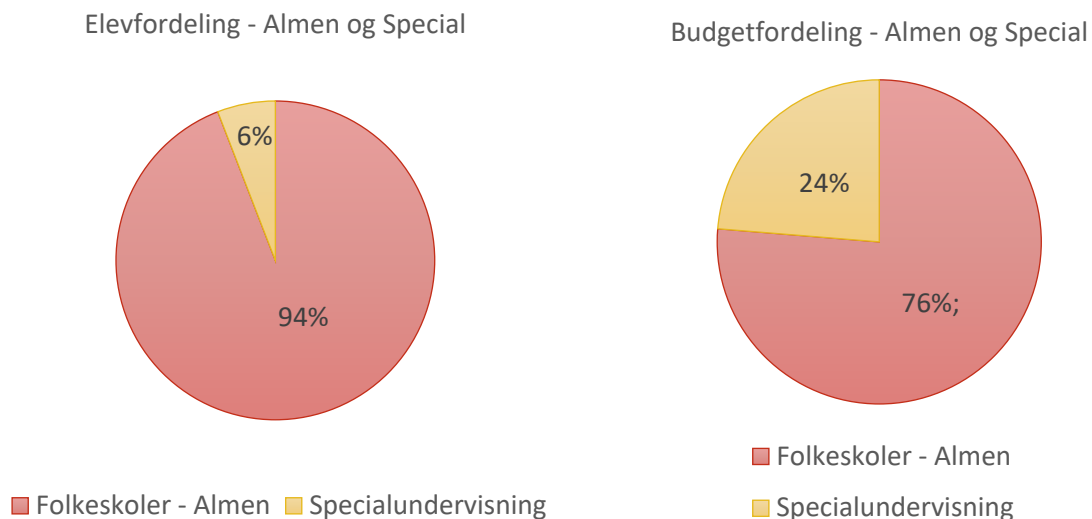
Skoleår	Specialklasser Odder	Specialklasser i anden kommune og øvrige eksterne tilbud	Ungdomsskolens heltidsundervisning	Skole- og Familieenheden	Specialklasseplaceringer I alt
20/21	93	16	10		119
21/22	97	21	15		133
22/23	98	23	17		138
23/24	116	23	20		159
24/25	112	23	22	11	168

Selvom mange elever placeres i specialklasser og der etableres flere og flere mellemformer, så er der stadig elever i de fleste klasser, som har behov for hjælp, men som der ikke er ressourcer til at understøtte.

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) udgav i 2022 en omfattende evaluering af inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogik. Her var en af de centrale pointer, at 7,5 pct. af eleverne i grundskolen har et uindfriet støttebehov ifølge lærerne.

Selvom andelen af specialklasseelever kun udgør 6 pct. af det samlede elevtal for Odder Kommune, så tildeles specialområdet 24 pct. af det samlede budget til folkeskolen. Fordelingen kan ses i figur 3 herunder.

Figur 3 Elevfordeling og budgetfordeling

Færre elever fra specialklasserne indstilles til Folkeskolens afgangsprøver

Det er særligt specialklasseeleverne, som ikke aflægger alle folkeskolens afgangsprøver. I 2019 havde ca. 77 pct. af alle elever i specialtilbud ikke aflagt alle obligatoriske prøver ved afslutningen af 9. klasse på landsbasis. Undervisningsministeriet udgav i 2023 en rapport om elever som ikke aflægger alle de obligatoriske 9. klasseprøver. I undersøgelsen konkluderes, at der er tydelige forskelle i uddannelsesmønstre blandt elever, der ikke aflægger alle 9. klasseprøverne, når man sammenligner med elever fra specialtilbud med elever fra almene tilbud. Elever fra specialtilbud, der ikke aflægger alle prøverne og som er i gang med en ungdomsuddannelse 15 mdr. efter grundskolen, er typisk i gang med et forberedende uddannelses tilbud eller en erhvervsuddannelse. Elever fra almene tilbud, der aflægger alle prøverne, er typisk indskrevet på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse.

I Odder Kommune steg andelen af specialklasseelever, som gennemførte folkeskolens afgangsprøve i skoleåret 2023/24. Her var det således 65 – 70 procent af eleverne, som gennemførte de obligatoriske fag i folkeskolens afgangsprøve, hvor det året inden var det kun ca. 25 pct.

Andelen som gennemfører udtræksfagene udgør ml. 10 og 14 pct.

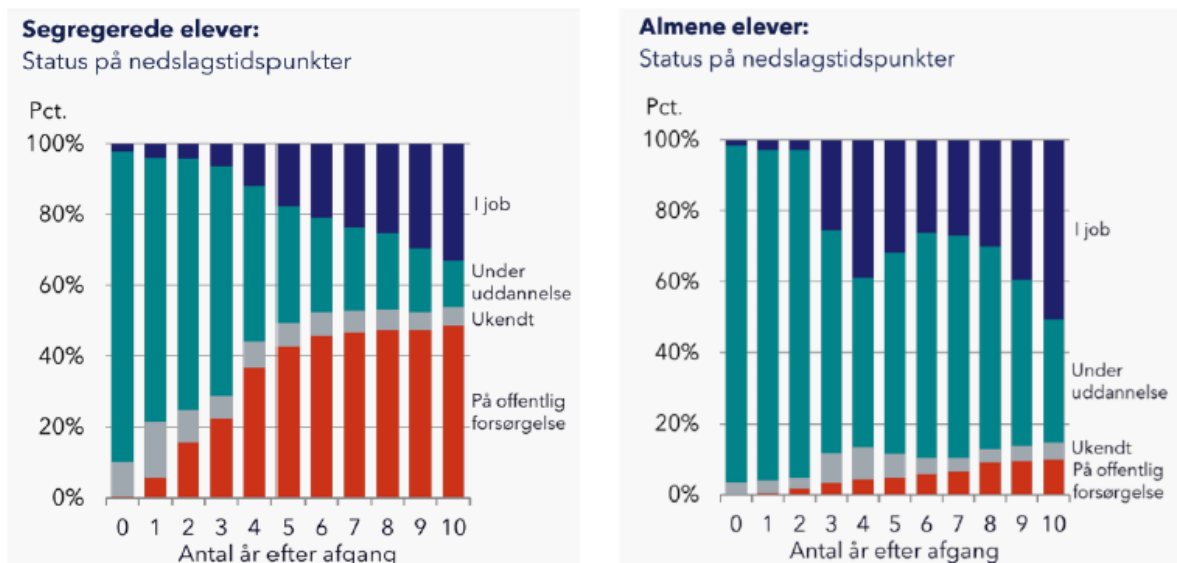
I A og E teamene er andelen, som gennemfører de obligatoriske afgangsprøver noget lavere.

50 pct. af de segregerede elever ender på offentlig forsørgelse

På den lange bane ser det desværre ikke ud til, at flere segregerede elever fra folkeskolen kommer i uddannelse. Antallet falder de første fem år efter endt folkeskole. Samtidig stiger andelen som er på offentlig forsørgelse. KL lavede i 2024 en undersøgelse af, hvad der sker med segregerede elever "10 år efter specialtilbud". Den viste

- At omkring 30 pct. af de segregerede elever havde fuldført en ungdomsuddannelse, mod 90 pct. af de almene elever. Blandt både segregerede og almene elever havde ca. 20 pct. fuldført en erhvervsuddannelse, og forskellen består derfor af, hvor mange der fik en gymnasial uddannelse.
- At godt 50 pct. af de segregerede elever var i et eller andet omfang i job 10 år efter 9. klasse, og knap 20 pct. havde et lønmodtagerjob på fuld tid. Blandt de almene elever havde knap 80 pct. lønmodtagerbeskæftigelse, og ca. 40 pct. var på fuld tid.
- At knap 50 pct. af de segregerede elever modtog en offentlig forsørgelsesydelse, heraf var godt 20 pct. på førtidspension. Blandt de almene elever modtog 10 pct. en forsørgelsesydelse, og det var mest dagpenge eller kontanthjælp.

Figur 4 Efter folkeskolen

Kilde: "10 år efter specialtilbud". Momentum

Skoleskift og baggrund

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd udkom i sensommeren 2024 med rapporten "Skoletiden er meget forskellig for børn på tværs af sociale lag". Rapporten konkluderer, at skoletiden for børn fra familier med kortere eller ingen uddannelse er forbundet med flere skoleskift, lavere trivsel – bl.a. på den faglige del – højere fravær og væsentligt dårligere faglige præstationer end børn fra mere boglige hjem.

Værst står det dog til for børn, der vokser op i familier uden tilknytning til arbejdsmarkedet. Næsten dobbelt så mange har bekymrende trivselsproblemer som børn fra veluddannede familier, de har markant flere skoleskift, og mere end hver fjerde består ikke dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve.

Grundskolerne bliver i stigende grad opdelt i efter forældrenes indtægt og uddannelse. Hvert tredje barn fra overklassen og hvert fjerde fra den højere middelklasse går på private skoler, men også, at de går på folkeskoler, hvor klassekammeraterne i høj grad er sociale kopier af dem selv.

Når de ressourcestærke skifter skole, sker det typisk væk fra folkeskolen til private skoler.

B. Hvad er retningen i Odder Kommune?

Den overordnede retning og lovgivning for folkeskolen er beskrevet i folkeskoleloven. Det er centralt for al skoleaktivitet i Odder Kommune, at den er i overensstemmelse for gældende lovgivning.

Herudover er retningen yderligere givet i Odder Kommunes Børne- og Ungepolitik.

Børne- og ungepolitikken

Den stigende tendens er i modstrid med visionen og hensigterne med den Børne- og Ungepolitik, som Kommunalbestyrelsen i Odder Kommune vedtog i 2018, og som overordnet er retningsgivende for hele Børne- og ungeområdet. I visionen stræber vi sammen efter at opnå

”Livsduelige børn og unge, der inkluderer hinanden, og som hver især er en betydningsfuld del af fællesskabet”

Med visionen for øje, arbejder vi målrettet for at alle børn og unge i Odder Kommune:

- udfolder deres potentiale for læring, trivsel og udvikling
- har det godt og oplever en tryk tilværelse gennem nærhed og fællesskab
- er en del af og bidrager til inkluderende fællesskaber
- er medskabere af eget liv og fællesskabet
- lever et sundt og aktivt liv

Intentionen med Børne- og Ungepolitikken er med andre ord at bidrage til at skabe ”Bedre muligheder for Alle”.

C. Hvordan kan vi understøtte retningen?

Det er centralt for at kunne skabe ”Bedre muligheder for Alle”, at skolerne understøttes i at skabe optimale læringsmiljøer for alle elever. Konkret fordrer en mere inkluderende og mangfoldig folkeskole, at flere medarbejdere tilknyttes almenområdet - tæt på eleverne.

Det fordrer, at væsentlige rammeforhold ændres eller styrkes. De 6 beslutningspunkter til Kommunalbestyrelsen udgør sammen med en ny socioøkonomisk tildelingsmodel væsentlige rammeforhold, som er nødvendige for at kunne skabe ”Bedre muligheder for Alle”.

1. Almenområdet skal styrkes, så de fleste børn kan blive i folkeskolens fællesskaber.

Frihed og fleksibilitet

Erfaringerne fra kommuner, som kun segregerer få elever (Lillehammer i Norge og Syddjurs) samt evalueringerne fra Vive og EVA understreger, at den enkelte skole skal kunne arbejde fleksibelt med organisering af støtte, tolærerordninger, hold, PLUS-klasser, klasser, vejledning mm. for at kunne inkludere flere.

Øget frihed og fleksibilitet i organiseringen af læringsmiljøerne ligger også bag aftalen ”Frihed og Fordybelse”, som regeringen og et flertal blandt Folketingets partier indgik i marts 2024. Flere af punkterne styrker skolernes muligheder for at tilrettelægge læringsmiljøerne forskelligt og træder i kraft fra skoleåret 2025/26. Her forventes det, at skolebestyrelserne inddrages i drøftelserne om den lokale folkeskoles retningslinjer og rammer.

Det er ganske essentielt, at de øgede muligheder for fleksibilitet understøttes af, at der tilføres almenområdet markant flere menneskelige ressourcer. Flere lærere og pædagoger tæt på børn og unges fællesskaber, både i skole og fritid.

Kompetenceudvikling

Medarbejdernes kompetencer og oplevelse af at kunne mestre forskelligheden i klasseværelset er helt central for, at den inkluderede elev og klassefællesskabet trives og udvikler sig.

Odder Kommune har i flere år arbejdet med de pædagogiske medarbejders kompetenceudvikling. Særlig succesfuld har været den kompetenceudvikling, som er meget praksisnær. Senest har alle skolerne været igennem kompetenceudviklingsforløbet "Inklusion og Mestring". Der opfordres til, at modellerne fra dette forløb vedligeholdes, så det kan blive et fundament for den viden og de kompetencer, som vi forventer alle pædagogiske medarbejdere har og som nye medarbejdere indføres i.

Kompetenceudviklingen af medarbejderne er central og skal være vedvarende. Ressourcepersoner på skolen og i skolevæsenet skal derfor inddrages i kompetenceudviklingen af den enkelte medarbejder og af teamsene.

Samarbejde i teams

Analyser fra Vive og EVA samt erfaringerne fra Lillehammer og Syddjurs viser, at samarbejdet i teams er en grundsten i arbejdet med elevernes læringsmiljøer. Sparring og videndeling i fora med vidende og praksiskompetente medarbejdere, som alle har kendskab til det enkelte barn og klassefællesskabet kan både udvikle fælles metoder, supplere hinandens praksis om. Det er en vigtig forudsætning for teamets udvikling, at medarbejderne anerkender, at teamet også er et læringsmiljø, og at medlemmerne har modet til at stille spørgsmål/er nysgerrige på ved egen og andres praksis.

Samarbejde med ressourcepersoner

Alle skoler skal have let adgang til ressourcepersoner med særlig viden om specialpædagogik, klassedynamikker, forældresamarbejde, psykologi mm.

Nogle ressourcepersoner er ansat på den enkelte skole. Andre er ansat i skolevæsenets udviklingsenhed: Det tværfaglige team.

Den lokalemæssige kapacitet på folkeskolerne undersøges

Forvaltningen undersøger i øjeblikket folkeskolernes mulighed for at løfte det stigende antal elever de kommende år, samt skolerne mulighed for at understøtte fleksible organisationsformer lokalemæssigt.

Erfaringer fra Syddjurs viser, at den pædagogiske organisering af læringsmiljøer i flere tilfælde kan kompensere for lokalemæssige udfordringer.

2. Forældresamarbejdet styrkes og forankres i de fire værdier for forældresamarbejde

Forældresamarbejdet er essentielt for at kunne understøtte den enkelte elev og de fællesskaber, eleverne indgår i. Odder Kommune har tidligere identificeret fire værdier, som forældresamarbejdet på Børne- og Ungeområdet kunne tage udgangspunkt i:

Det er værdifuldt for børn og unges fællesskaber, at vi stræber efter at forstå og anerkende hinanden.

- **Derfor vil vi:**
- sætte fokus på, hvordan vi som professionelle kan anerkende forældrene og hvad vi mener med anerkendelse.
- støtte forældrene til åbenhed overfor hinanden i forældregruppen.
- skabe gode muligheder for, at mødet mellem forældre og professionelle kan finde sted.
- være bevidste om betydningen af valget mellem mundtlig eller skriftlig kommunikation i forskellige situationer.

Det er værdifuldt for børn og unges fællesskaber, at forældrene indgår i et forpligtende fællesskab:

- **Derfor vil vi:**
- sætte det forpligtende fællesskab på dagsordenen og klart definere, hvad det betyder i vores institution.
- italesætte forældrenes betydning for børnenes fællesskaber.
- være i gang sættere af det uforpligtende møde forældrene imellem.

Det er værdifuldt for børn og unges fællesskaber, at vi - forældre og professionelle - har afstemt vores forventninger.

- **Derfor vil vi:**
- forpligtes på at synliggøre, hvad forældrene kan forvente af vores institution og hvad institutionen forventer af forældrene i det fremtidige samarbejde.
- skabe rum for, at den gensidige forventningsafklaring kan finde sted mellem forældre og professionelle samt mellem forældre og forældre.

Det er værdifuldt for børn og unges fællesskaber, at forældrene oplever sammenhæng i overgangene.

- **Derfor vil vi:**
- sikre os at forældrene inddrages i overgangene.
- arbejde på at de professionelle taler samme sprog.
- sikre sammenhæng mellem de redskaber, der anvendes i de forskellige institutioner.
- sikre at vi har klare og fælles aftaler mellem institutionerne i forbindelse med overgange.

3. Central understøttelse af forandringsprocessen

De samlede ressourcer fra skole og dagtilbuds og Børn, Unge og Familie skal bringes i anvendelse således, at de bedst muligt understøtter de forandringer der følger af Bedre muligheder for Alle. Der er således brug for en bred vifte af kompetencer der i et tæt samarbejde med skolerne skal medvirke til at sikre at der er de nødvendige kompetencer til stede i såvel den daglige drift af en skole som i forbindelse med konkrete vurderinger af enkelte børns eller grupper af børns behov.

De tværfaglige kompetencer vil dermed være en naturlig del af skolernes arbejde med elevernes sociale- og læringsmiljøer. En særlig viden som indgår på lige vilkår som skolens medarbejder i samskabende processer.

Erfaringerne fra Lillehammer viser, at det er essentielt for samarbejdet, at der ikke er asymmetriske magtbalancer ml. ressourcepersonerne og medarbejderne på skolerne. Her anerkendes, at de forskellige aktører i organisationen har forskellig viden om børn og fællesskaber. Alle aktører er fælles om udvikle optimale læringsmiljøer for alle.

4. Børn, Unge og Familie's (BUF) kerneydelser skal i højere grad rettes mod understøttelse af fællesskaberne i folkeskolerne.

Skolerne og BUF ønsker at ændre BUF's ydelser, så de i højere grad retter sig mod elevernes fællesskaber og læringsmiljøer i stedet for det individfokus, som nuværende arbejdsopgaver bærer præg af.

Figur 5 Ny retning for BUF's ydelser

En omlægning af BUF's ydelser fordrer blandt andet, at udarbejdelsen af de pædagogisk-psykologiske vurderinger (PPV) gendænkes inden for lovens rammer, og gøres mindre administrative tung. I Odder udarbejder BUF ca. 100 PPV'er på årsbasis. Ifølge specialundervisningsbekendtgørelsen skal der udarbejdes PPV'ere, hvis det antages at et barn har behov for specialpædagogisk bistand udover 9 ugentlige timer (12 lektioner). De mange PPV'ere, som årligt udarbejdes i Odder Kommune, lægger beslag på meget af psykologernes tid og forringer deres muligheder for at komme tættere på skolens praksis.

5. Kapaciteten i specialklasserne skal justeres

I løbet af skoleåret 2024/25 vil færre elever blive visiteret til specialklasse. Specialklasserne skal derfor tilpasses til de nye vilkår. Fra skoleåret 2025/26 oprettes færre specialklassepladser på 0. – 6. klassetrin. Den største forandring vil indledningsvist ske i indskolingen, hvor meget få fremadrettet segregeres.

Parkvejens Specialafdeling forventes derfor at indlede et udviklingsarbejde, hvor der etableres optimale specialklasse miljøer for de elever, som ikke kan inkluderes på almenområdet. Der kan fremadrettet blive behov for at etablere flere aldersintegrerede specialklassetilbud.

Medarbejderne i specialklasserne er specialister i at organisere læringsmiljøer for elever med særlige behov. Deres kompetencer vil i de kommende år blive efterspurgt på de lokale skoler for at kunne kvalificere arbejdet med inkluderende læringsmiljøer. Det kan være som co-teachere, vejledere,

støttemedarbejdere eller undervisere på almenområdet. I skoleåret 2024/25 undersøges specialklassemedarbejdernes kompetencer og ønsker til virke samt de lokale skolers behov for særlige kompetencer.

6. Elever som modtager undervisning i specialklasser har deres skolegang på folkeskolerne, hvis de vurderes egnet til udslusning

Alle specialklasseelever på 0. – 5. klassetrin revisiteres. Specialelever fra udskolingen revisiteres ikke. Revisitationen skal i et samarbejde ml. Parkvejens Skoles specialklasseafdeling, PPR og distriktsfolkeskolen. Her drøftes optimale læringstilbud for det enkelte barn. Revisitationsprocessen forventes at pågå over to år.

Der er indledt et større samarbejde med dagtilbuddene om læringstilbud til skolestartere, som tidligere ville blive visiteret til specialklasser.

D. Overvejelser i forhold til implementering

I forbindelse med budgetforhandlingerne skal Kommunalbestyrelsen på årlig basis drøfte den økonomiske understøttelse af "Bedre muligheder til Alle".

Under forudsætning af at Kommunalbestyrelsen vedtager anbefalingerne i "Bedre muligheder er for Alle" samt en ny socio-økonomisk tildelingsmodel på specialområdet, indledes et samarbejde om implementering med inddragelse af medarbejdere, ledere, forældre, elever, forvaltning m.fl.

Forvaltningen har udarbejdet en overordnet plan for kommunikation med folkeskolens parter før og efter vedtagelsen af "Bedre muligheder for Alle". Her indgår orientering til og/eller dialog med skolebestyrelser, forældre, handicaporganisationer, forældre til børn i specialklasser, MED-udvalg og personale. Planen kan ses af bilag 3: Kommunikationsplan frem mod opstart af "Bedre muligheder for Alle".